

SZÉKELY-UDVARHELY

AZ UDVARHELYMEGYEI FÜGGETLENSÉGI ÉS 48-AS KOSSUTH-PÁRT POLITIKAI LAPJA
A SZÉKELYUDVARHELYI „SZÉKELY TÁRSASÁG” ÉS TÖBB EGYESÜLET HIVATALOS KOZLÖNYE

Megjelen hetenkint kétszer: csütörtökön és vasárnap.
ELŐFIZETÉSI ÁRA: egész évre 10 K, félévre 5 K, negyedévre 2 K 50 fillér. Külföldre egész évre 12 K. Kézbesítők, közlekedési előjárók, papok és gazdasági egyesületi tagok egész évre 8 K, tiszteletdíj, közlekedési és körjegyzők szintén egész évre 7 koronáért kapják. Egy példány ára 10 fillér.

FELELŐS SZERKESZTŐ:
BETEGH PÁL
LAPTULAJDONOS.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL: Székelyudvarhely, Kossuth-utca 31. szám, hova a kéziratok, hirdetések és előfizetések küldendők. — Kéziratokat vissza nem adunk. Hivatalos hirdetések 100 szög minden szöveg 6 fillér, azon felül 4 fillér, magán hirdetések négyzet om. 8 fillér, többszöri közlésnél 6 fillér. Nyitólétszám: 1 K. Díjak előre fizetendők. — M. kir. postatakarékpénztári osek- és körlevél 10,489. szám

Egyke.

Senki, semmiféle körülmények között élő ember nem érzi az Egykének oly végtelen fojtogató, megölő hatását az életben, mint a gazda!

Csak el kell képzelni, hogy mi az, midőn a természet megadta a szemet, lelket gyönyörködtető, szép eredménnyel kecsegtető terméskilátásokat, nincs munkáskéz, mely segítségünkre lenne.

Volt idő, midőn fölös számban is voltak munkásaink, ma nemhogy fölös szám nincs, de a szükséges minimumot sem kapjuk meg. Ha ma végig megyünk egy-egy falun, azt tapasztaljuk, hogy kihalt, csendes az; nem mint azelőtt, mikor gyermeklelmától volt hangos az utca.

Ha összehasonlítjuk a puszták körül fekvő falvak születési számát: egy, csak közepes cselelésséggel bíró pusztai születési számával, óriási, megdöbbentő arányt látunk, pedig már a cselelésség közt is kezd lábra kapni az Egyke.

A szegényebb falusi népen kezdve, végezve a legjobb módú polgárházon, mindenütt az Egyke divik. Mert az Egykés ember mindenütt előnyben részesül a több gyermekes fölött.

Fordítsuk meg tehát a dolgot, adjunk előnyt minden téren a többgyermekesnek; egyedül ezen a fordulóponton lehet szerény véleményem szerint segítenünk e szörnyű bajon.

Itt tehet egyedül leghatékonyabban valamit úgy földesur, mint gazdatiszt, mint egyáltalán minden hazáját szerető polgár. A földesur épp úgy, mint a gazdatiszt, valamint mindenki, ki más működésére van rászorulva, már saját érdekében is kell, hogy többre tartsa azt az embert, ki nagyobb családról gondoskodik, mint azt, ki könnyen élve „ma itt, holnap másutt” elvet vallja!

Miért tűzünk ki jutalmakat a hosszú ideig szolgált cselédek részére? Mert a gazdaságokra is áldásszámba megy, ha egy-egy cselédünk hosszabb ideig van nálunk alkalmazásban, mert ez mintegy össze van forrva érdekeinkkel. S mely alkalmazottjaink adják ezen hosszabb szolgálati idővel bírónak számát? Bizony nem az Egykések, vagy gyermektelenek.

Érdekes volna ezeknek statisztikáját kibővíteni oda, hogy bennfoglaltatnék ezen pont is. Bizonyára meggyőznének a számok, hogy ezen hosszú szol-

gálati idővel bírók mind egytől-egyig nagyobb családú emberek, legyen az gazdatiszt vagy köz-cseléd.

Jutalmazzuk, részesítsük előnyben lépten-nyomon minden elgondolható téren, minden a legkisebb és legnagyobb eszközzel a több gyermekű anyákat; alkalmazzuk mindenütt a több testvérrel bíró ifjakat, leányokat; adjunk elsősorban ezeknek kenyeret kezükbe, tegyük megélhetésüket könnyebbé. Legyünk igazságosak!

Mert mit tapasztalhatunk? Az Egyke hozzászokva a könnyű, sokszor léha élethez, edzettebb és hasznavehetőbb munkása lesz a kenyérkereső pályáknak.

Hányszor tapasztaljuk, hogy igen jó módban felnevelkedett és háta mögött elég szép vagyont tudó Egyke oly állást nyer el, melyért számtalan, több testvérrel bíró ifju imádkozott, hogy megkaphassa azt; azon reményben, hogy szegénysorsu szüleit, kik minden vagyonukat a sok istenadta gyermek felnevelésére, taníttatásába ölték belé, öreg napjaikban eltarthassa.

Csoda-e, ha ekkor az a sok gyermekes szüle kifakad, hogy örült az, ki csak Isten törvényével törődve, a nemzet számára szaporítja s a megélhetésért való nehéz küzdelem terhére veszi sok gyermekével a nyakába és fiát, leányát óva inti hasonló ostoba becsületeségtől...

A napokban hallottam egy persze jó módban levő Egykés uriembertől, ki midőn hasonló állásbeli, de már szerényebb anyagi körülmények közt levő, egyik társának ötödik gyermeke születéséhez gratuláltak, a következőket: „Meg nem foghatom, hogy lehet valaki annyira a világtól elmaradott s a korrallal haladni nem tudó, hogy öt gyermeke legyen”.

Nézzük most a polgári családok Egykéjét, mikor katonáskodásra kerül a sor.

Elkövetkezvén az idő, midőn a polgártárs egyetlen fia katonasorba kerül, megmozgat a világon mindent, — és eredménytelenségével — magát nem szegényli nyomorúnak hazudni, szegénységi, majdnem koldusági bizonyítvánnyal nem átalja magát felszerelni (mert kap is!), csak hogy egyetlen fiát, mint „családfentartót” a katonáskodás terhei alól felmenthesse, dacára annak, hogy fia csak szórakozásképpen foglalkozik a komoly munkával.

A fiu denique kimenekül s

mi történik? Az, hogy most már egy vagy tán két szolgálgyerek is lesz fogadva az állatok nagy számának gondozására, a földek megmunkálására, a fiu pedig járja a leányos házakat, a falu Don Juanja lesz, rendez a mulatságokat — szóval, éli világát. A szomszédok fiait pedig, a szegény zsellér gyerekei kik napszám és egyéb nehéz, másoknak teljesített munkával keresik gyámoltalan, tehetetlen, igazán a dologtól elnyomorodott édesapjuk, anyjuk s több apró testvéreik keserű kenyerét, elfacsarodó szívvél látják ezt s folyton arra gondolnak, hogy az ösztől fogva egygyel kevesebben lesznek a kenyérkeresők a nagy családhoz, mert a legidősebb fiu katonának fog menni a háztól.

De jövőre még szomorubb lesz az állapot, mert akkor meg a második fiu is el fog menni, hisz erős, derék, tagbaszakadt fiu. Ekkor lesz még csak nagy a nyomor, sok a hideg, kevés a kenyér.

Hát lélek szerint van ez így? Szabadna ilyennek megtörténni? És mondja valaki, hogy nem így van ez?

Melyik szakíthatja ki kenyérkereseti éveit közül azt az egy évet könnyebben: az Egyke-e, vagy a többgyermekes apának fia, kinek gyermekei után, a bár kevés tápintézetű és tandíjjal csak sok-sok álmatlan éjszaka átvirrasztása után nehezen lehetett megfizetni.

Hát bizony eltagadhatatlan szomorú valóság, hogy ma minden vonalon az Egyke nemzetrontó erkölcselenségének kedvezünk. Ez nem jól van így.

Hogy melyek volnának azon módok, melyeknek alapján az egy vagy többgyermekes szülők fia a katonáskodás terhei alól mentességet élvezhessenek: ezeknek meghatározását bizzuk nyugodtan jobbaink bölcsességére. Mi csak kérjük őket, hogy tegyenek valamit e tekintetben; ezzel kettős cél felé törekednénk; az átkos Egyke csökkentésére és egyúttal a nemzet szaporításának jutalmazására.

Kérjük őket továbbá arra, hogy hassanak oda, miszerint a többgyermekes szülők az állam által több uton-módon támogatassanak, az Egykések fölött előnyben részesítsenek; az állami hivatalokban egyes állásokra történő kinevezéseknél elsősorban tekintettel legyenek a folyamodó testvéreinek a számára.

Hogy ezek — igazságtalanság elkerülésével — keresztülvihetők és a nagy baj szanálására nagy részben alkalmasak lennének, erősen hiszem.

Miután legujabban egy nemeseleki főúrunk az ügyet kezébe vette, nagy a bizodalom, hogy eme nemzeti fejlődésünket lezáró, elfojtó Egyke-rendszer jege rövidesen meg lesz törve.

Adja Isten, hogy így legyen!
Pfeiffer János.

Hogy lehet meggazdagodni.

— Egy új intézmény ismertetése. —
Irta: Weitzer Béla.

Ha valaki a takarékossg útjára lép, ez az ut bizonyosan elvezeti a gazdagság birodalmába. Ha az ut eleinte fáradalmas is és többé-kevésbé nélkülözésekkel jár, azért az ne riasszon vissza senkit sem attól, hogy leküzdve az akadályokat, mindig csak előre nézzen mindaddig, a míg el nem érte a gazdagság országát. És vajjon mikor jutunk el oda? Tévedes azt hinni, hogy csak akkor, amikor már pénzt és egyéb javakat halomra raktunk. A gazdagság már sokkal előbb kezdődik: itt és akkor, amikor parancsolni tudunk akaratainknak és öntudatosan megszabjuk igényeink határát; szóval akkor, amikor győztünk felettünk és uralkodik rajtunk a takarékossg hajlama. Ekkor már gazdag az ember, mert igényeit a minimumra szorítja, keresetének és jövedelmének forrásait mind a gazdaságos előrelátás keretében vonja be, ami őt mind nagyobb és több takarékossgra ösztönzi, de egyszerűsmind nagyobb munkásságra is serkenti. Innen kezdve sorsának hajója megtorult és önkéntelenül is a jobb viszonyok partja felé evez.

Nem kell gazdagnak születni, hogy gazdaggá legyünk. Óvakodjunk a felesleges kiadásoktól és látni fogjuk, hogy a gazdagság nem az az elérhetetlen magaslat, amelyre csak születni lehet. A 48-iki törvények lerombolták az utolsó válaszfalakat, amelyek hazánkban ember és ember között föntállottak. Mindenkinél módjában áll erejéhez és tehetségéhez képest annyit szereznie, hogy meggazdagodhassék. Állami intézményeink egész vonalán a demokratikus fellépés érvényesül. A pór fia ép úgy vállalhat hivatalt, úgy üzhet kereskedelmet vagy folytathat ipart, mezőgazdaságot, mint más ember és ép úgy meg is gazdagodhatik.

Rendkívül sok a mi tennivalónk. Gazdasági hátramaradottságunkból csak úgy lábolhatunk ki, ha a nemzet minden tagja fokozott munkálkodást fejt ki, nehogy a világversenyben az utolsók közé kerüljünk. Országunk sokáig a nyugat és kelet ütköző pontja volt. Népünk ereje a

sok százados önvédelmi harcban kimerült. Most nyugodtabb időkét élünk. És ha látjuk azt a versenyt, amelylyel a nemzetek egymás között gyülekeznek, akkor a hazának minden fia tartja szem előtt azt, hogy saját személyével nemcsak az egyént képviseli, hanem a köznek is tagja, aki munkálkodásával és takarékoságával nemcsak a saját, hanem a nemzet sorsát is előbbre viszi. Ugy az egyén boldogulása, mint a nemzeté csak attól függ, hogyan tudja javait összegyűjteni. A javak összegyűjtésének sok módja van. Államférfiaink gazdasági és szociális érzékét jellemzi és dicséri az a sok intézmény, melynek hivatása, hogy ebben az országban a legszegényebb embert is takarékoságra serkentse.

Ezek között az intézmények között a legelső helyet a postatakarékpénztár foglalja el, mely a szegény embernek is módot nyújt arra, hogy megtakarított fillereit magának az államnak szavatossága mellett biztos helyen őriztesse és kamatoztassa. Kormányunk a postatakarékpénztár keretében ez év elején egy kiváló szociális érzékről tanuskodó intézményt léptetett életbe. Hogy a legszegényebb sorsban élő ember is részesévé váljék a nemzet gazdasági életének, alkalmat adott arra, hogy bárki állampapírt vásárolhasson, még pedig erejéhez mérten kisebb összegben is. A 4 százalékos magyar koronajáradék eddig legolcsóbban 100 koronáért volt csak kapható. Szegény embernek sok pénz ez. De vajjon szabad-e honfitársaink millióit a nemzet gazdasági versenyéből kizárni? Államférfiaink bölcsessége megtalálta a módot arra, hogy a legszegényebb ember is vehessen állampapírt a postatakarékpénztár útján, még pedig 25 koronás részjárdékban. Ha a betétkönyvecské meghaladta ezt az összeget, a fél kívánatára a postatakarékpénztár díjmentesen megszerzi. Ez az intézkedés nemcsak a szegény ember sorsán segít, nemcsak az ő takarékosági hajlamát van hivatva fejleszteni, hanem bölcs előrelátással azt fogja eredményezni, hogy állampapírjaink nagyrésze a belföldön helyeződik el.

Bárha minél többen csatlakoznának a nép milliói közül a nemzet gazdasági felvirágztatásának nagy táborához.

Egy minta-szövetkezet.

A milánói olasz Unione cooperativa fogyasztási és áruszövetkezet — látás után beszélve róla — igen tanulságos berendezésű és szervezésű fogyasztási és áruszövetkezet. A Sempione-utcában van a hatalmas kétemeletű épület. Itt van utca nézőleg az árukirakat és benn a raktár és ehhez az épülethez a nagyarányú termelés-fogyasztás szükségéhez képest, éppen most egy hatalmas, új épületszárny fölépítésén munkálkodnak az építők. Mert a szövetkezetnek csak a bora 40 ezer hektóliter tesz ki s az igazgató kijelentése szerint pincében még a bor sem fér immár.

Tudjuk, az áruházak a napkeleti bazárokból fejlődtek ki. Ősi maradványa annak a maig ismeretes Leipziger Messe.

Londonban az amerikaiak, amerikai pénzen egy óriási áruházat épen

most nyitottak meg, hogy legyen az a nemzeti erő symboluma, amint ők mondják. A versengés és a felülkekedés mintája! Van ott sok ilyen áruház még, nevezetesen: a Whiteley, Harrod, Maple stb. Tavaly nyílt meg Berlinben a Passage-Kaufhaus, a berlini híres A. Wertheim-áruház mellé, mely utóbbinak évi forgalma 70 millió. Budapesten is vannak bőven áruaktárak, szövetkezetek és áruházak. Ilyen a Magyar Tisztviselők és Vasutasok Szövetkezete és főleg a központi szervezeti Hangya, valamint a vasuti árucarnokok.

Van elég áruház továbbá Wienben (Bécs), nevezetesen a müncheni Tietze-féle új áruház, egy négyemeletes, liftes, nagyszabású bazárféle, ott van végre a nápolyi nagy áruház. Láttam azokat. De a mi sajátos viszonyaink között, szemben Ausztriával és tekintettel a mi individuális hajlamainkra, szükségleteinkre és nemzetiségeinkre, hát én látás után, berendezés szerint a legpraktikusabbnak és utanzandónak hazánkban a milánói Unione cooperativa itélem. Kisebb szabású Genovában is nagyon.

Figyelemre méltó ennek a cooperativa, magyarul: együtt működő szövetkezetnek a berendezése és története. Az épület földszintjén az élelmiszer-fűszerárak találhatók s a járókelő közönség részére a hirtelen szükséges esernyő, kalap, nyakkendő, papír s könnyebb kézműárak vannak elhelyezve. Azután emeletenként és osztályonként a ruházati, szobaberendezési, gyári és kézműipari tárgyak vannak felfalmozva, különös tekintettel a milánói belvárosi lakosság szükségletére. A szövetkezetnek vannak fiókjai is a külvárosokban, az odaváló munkásnép szükségleteihez illesztett élelmiszeri és más egyéb árukkal. Ki mondja, hogy mindebben nincs praktikus előrelátás? Az egész kooperatív-szövetkezet csak szűkebb területre való munkakörrel dolgozik; vagyis nem centralizál, nem központosít, hogy így az árukat olcsón adhassa s ekként az intézményt a szállítás és az ellenőrző hivatalnokok sok költségeitől megkímélve, egyszersmind a helyi és környékbeli kézi és gyáriipar termékeit a távoli és a külföldi áruk versenyével szemben megvédelmezhesse.

Ami a történetet illeti, az Unione cooperativa 1886-ban, 24 év előtt alakult meg; 134 magán- és közhivatalnok alapította, de egyéb állású személyek is részvehettek abban, ha egy 25 líras vagy koronás részvényt három év alatt befizettek. Mily piciny volt a kezdemény: Az alapítóke eleinte csak 1712 líra volt, de az már 1907-ben 5 és fél milliót tett ki, hozzá közel 2 millió tartaléktőkével. A tagok száma jelenleg 13.500, ebből 5150 nőszemély. A 25 líras részvények értéke ma 32-50 áll. Az alapítás első évében az áruforgalom csak 7000 lírát tett ki, ma több a 11 milliónál.

A szövetkezet nem csupán a tagjainak, de a közönségnek is szolgáltat árut, amely tápszerből, bor, fa és kőszén, ruházati cikkek, butorok és házi eszközökből áll.

A szövetkezet központi raktára Európa legnagyobb fővárosai lakosságának számarányához viszonyítva (Milánó lakossága most 491 ezer lélekszám), jelenleg a legnagyobb, a

legtetemesebb raktár aránylag, azzal a különbséggel, hogy a szövetkezeti raktár a milánói portároké, míg másutt egy-két tőketulajdonosé az ily áruház rendszeren. Így van ez Bécsben, Nápolyban, Münchenben, Berlinben s ilyenek a nálunk lévő bazárházak és árutelepek is.

A főraktáron kívül — amint mondtam — még 5 fiókarúháza van a lakosságnak élelmiszerekkel, melyek a legnépesebb városrészekbe helyezték el, sőt némely kerületben van egy-egy fiók, a munkásoknak szükséges ruházati és háziesszközökkel is.

A részvények után az osztalék maximuma 5 százalék. A nyereségnek másnemű előnye a vásárlóknak, legyenek akár tagok, akár nem, visszatérül. Ennek az az oka, hogy a nyereség a mérlegben 10 százalék jövedelmi adóval van az olasz törvények szerint megterhelve s így kénytelenek olcsón adni az árut. Ez a kényszerűség az új adótörvények szerint nálunk is el fog következni a kereskedőkre, az áruházakra és a szövetkezetekre vonatkozólag. Már a pénzügyi tisztviselők az új törvények szerint a jövedelem megállapítása végett nálunk a könyveket át fogják nézni.

Az olasz szövetkezet a saját tagjai részére lakóházakat is szándékozik építeni. Megalapította már az ugynevezett Albergo Popolare (népotthon). Ebben 540 szobácska van, a szükséges étkező-, szórakozó-, olvasó-, fürdő- és borbély-helyiségekkel. Hat év óta az Albergo Popolare nagy szolgálatot tesz a népnek. Van éjjeli menedékhelye is (dormitorio) 400 ágygal, hol a szegény ember 20 fillérért elhelyezést talál a modern egészségügyi berendezésekkel ellátott termekben.

A cooperativa saját személyzete részére könyvtárt, iskolát, takarékpénztárt alapított s e célra az évi mérlegből 11 százalékot ír le, mely összeg évenként már most kitesz 76—90 ezer lírát.

Ezenkívül a cooperativa Olaszországban az önvédelem és szövetkezet érdekeit védelmezi gazdaságilag. A saját hírlapjaival támogatja a szövetkezeti ügyet, ingyenes közhasznú könyveket, hirdetéseket, reklámokat terjeszt. A legforgalmasabb központokban közgyűléseket tart és rendez, úgy hogy javaslataival a szövetkezeti ügy élén áll Európában. Oly tények és tömör adatok ezek, melyekről időszerű gondolkozni és megemlékezni, mint Ausztriával való viszonyunk folytán: a nemzeti önségely igen hathatós és célszerű formájáról.

Hazánkban a különféle szövetkezetek célját, rendeltetését, célszerűségét s a bennük rejlő gazdasági, nemzetitől és központosító erőt céltalan dolog és fölösleges hangsúlyozni. Ismerjük, látjuk, annál fogva azokat gyakorolnunk és szerveznünk kell. Mindenütt el kell ültetni az alma és diófát, ha más szedi is le a gyümölcsöt róla. Hazánkban ugyanis azt vesszük észre, hogy a kereskedelem, a nagytőke és a nagybirtok uralkodása felé vergál. Egyedül a nagytőke és a nagybirtok akar uralkodni, holott sem állami önállóságunk, sem szilárd irányzatu piacunk, sem jó közlekedési eszközeink nincsenek, sem egységes nemzeti társadalmunk nincsen, hogy a nagy-

tőke és a nagybirtok eme nemzetboldogító vállalkozásának kedvezzen, hogy a magyarosítást előmozdítsa, hogy ily módon önmunkásságra és önállóságra serkentse a kisembert. Annál fogva teljes erővel a szövetkezeti ügy, a kisemberek összeállításának vállalt eszközeihez fordulva, annak formáihoz kell tüzzel-vassal ragaszkodnunk, össze kell fogunk, egy kézre dolgozni, hogy a magunk és gyermekeink jövőjét biztosíthassuk és idegenek anyagi és szellemi rabszolgái ne legyünk.

A társulási, az üzleti, az erkölcsi energiát annak okáért fölbreszteni, ápolni és fenntartani kötelességünk, ha élni és gyarapodni akarunk. Ahol az országban bármind irányu értékesítő, fogyasztó szövetkezetek vannak, azoknak részére autonómiailag, megyéenként és városokként központi raktárokat, helyi raktárokat kell létesíteni és állítani. Az árukra nézve időnként egységes árjegyzékeket kell kibocsátani és pontos súly- és mértékegységet kell rajtuk jelezni. Ez főleg a Hangya dolga, melynek az országban 840 tagszáma van. A szövetkezetek adóját pontos mérleg és időnkénti kivétel és ellenőrzés által kell és fogják is bizonyosan nyilván tartani. És végül a különféle értékesítő és fogyasztási szövetkezetek kezelésére az eljárásokra és főleg a mérlegképzésre nézve utasításokat, nyomtatványokat kellene kiadni s azok megtanítására vándortanítók képében egyeseket megbízni. Az új adókat a korábbi év mérlegje szerint fogják kiróni. Valamint a szövetkezetek fejlődése érdekében arra alkalmas közegek által a vasut és postai összeköttetések nehézségeit valamiként enyhíteni és eltávolítani volna szükséges. Külföldiektől, idegenektől tanulni kell, de mindig a saját helyzetünket, viszonyainkat és érdekeinket tartuk szem előtt, ha erkölcsileg és anyagilag élni és boldogulni akarunk.

Balásy Dénes.

Legujabb.

Budapest, június 29.

Az intéző-bizottság ülése.

Kossuth Ferenc, a függetlenségi párt vezére, még hétfőn összehívta a függetlenségi párt intéző bizottságát kedden délelőtt 11 órára. Az összehívást némi differenciák előzték meg. Sokan azt akarták, hogy az intéző-bizottság még hétfőn d. u., vagy este, közvetlenül Kossuthnak Lukácsossal való tárgyalása után közvetlenül a függetlenségi párt értekezlete előtt akarták a bizottság ülést halasztani. Kossuth Ferenc azonban másként döntött s így ült össze kedden délelőtt 11 órakor az intéző bizottság.

— Lukács László — mondotta — Kossuth — mint a király embere járt nálam és előterjesztette javaslatát. Közölte velem, hogy a miniszterelnökséget, a belügyi és pénzügyi tárcákat magának akarja fenntartani, míg a többi tárca a negyvennyolcasoké lesz. Kijelentette, hogy a függetlenségi párt a bankkérdésben abba a helyzetbe kerülhet, hogy ragaszkodhatik programmszerű követeléséhez, az új kormány nyilatkozatot tehet az önálló jegybank mellett, kijelentheti, hogy a nemzetnek törvényes joga van hozzá, de mert az idő nagyon kevés a bank előkészítéséhez, a közös jegybank számára

három
nyomb
nem fo
zódese
sitja a
tétber
veivel
különb
getlens

Luká
takozá
ták. Lé

1.
tand
kivü
be é
a be
lem

2.
gát
törv
egyé

3.
szük
java
zat

4.
A L

után K
tározot
e terv

hogy a
latot
nem fo

Az e
hangu
gadtá
Árvéd
hozzáj

Holló
a Luká

Koss
párt é

órára
hívó s
legfont

gyalás

A fi
kács L

mint h
hozand

keresk
függet

iránti
hogy a

át Luk

közölt

kan te

Ferenc

tud, é

a hat

Ferenc

riumb

— k
kely-U
csütör

politik

nak n

tottun

jük, h

meguj

Uj p

gesnel

kezdet

48-as

az ma

nyemz

ményv

válasz

0

Is

három éves provizoriumot kér. Én erre nyomban kijelenttem, hogy ezt nem fogadhatom el s hogy meggyőződéseim szerint a párt is visszautasítja az ajánlatot, mert teljes ellenében van az alkotmányosság elveivel és a parlamentarizmussal. de különben se hozza közelebb a függetlenségi pártot elveikhez.

Lukácsnak írásban átadott kibontakozási ajánlatát ezután felolvasták. Lényege az, hogy:

1. Függetlenségi kabinet alakítandó, a melyben öt tárca pártönkivüli hatvanhetesekkel töltenék be és pedig: a miniszterelnökség, a belügy, a pénzügy, a honvédelem és a horvát miniszterium.

2. Ennek ellenében kötelezi magát a függetlenségi párt, hogy törvénybe iktatja az általános, egyenlő választói jogot.

3. Megszavazza az összes állami szükségleteket, valamint azokat a javaslatokat, amelyek a kormányzat érdekében kívánatosak stb.

4. Három éves bankprovizorium.

A Lukács-féle ajánlat felolvasása után Kossuth Ferenc igen nagy határozottsággal kifejtette álláspontját e tervre vonatkozóan, valamint azt, hogy a függetlenségi párt az ajánlatot semmi körülmények között nem fogadhatja el.

Az egész intéző bizottság egyhangu helyesléssel és tetszéssel fogadta Kossuth szavait. Utána Teleki Arvéd szólalt fel föl elsőnek, aki hozzájárult Kossuth kijelentéséhez. Holló Lajos szintén visszautasította a Lukács-féle merényletet.

A pártértekezlet.

Kossuth Ferenc a függetlenségi párt értekezletét tegnap d. u. öt órára hívta össze. A távirati meghívó szerint az értekezleten a párt legfontosabb belügyi kerülményei kerülnek tárgyalásra.

A párt válaszában átadása.

A függetlenségi párt által a Lukács László volt pénzügyminiszter mint homo regius javaslataira nézve hozandó határozatot Kossuth Ferenc kereskedelemügyi miniszter, mint a függetlenségi párt elnöke, ő felsége iránti hódolathoz illendőnek tartotta, hogy személyesen, írásban nyujtsa át Lukácsnak. Ezt az elhatározását közölte Lukács Lászlóval, aki azonnal tekintettel arra, hogy Kossuth Ferenc még lépcsőket járni nem tud, és saját házában lift nincsen, a határozathozatal után Kossuth Ferencet a kereskedelmi miniszteriumban fogja újból felkeresni.

HIREK.

— **M. t. Olvasóinkhoz.** A »Székely-Udvarhely« c. hetenként kétszer: csütörtökön és vasárnap megjelenő politikai lap tizenötödik évfolyamának második felére előfizetést nyitottunk. M. t. olvasóinkat arra kérjük, hogy előfizetésüket minél előbb megújítani sziveskedjenek.

Uj programm hirdetését fölslegesnek tartjuk. Politikai hitvallásunk kezdettől fogva függetlenségi és 48-as Kossuth-párti volt. Jövőre is az marad. Ezért küzdöttünk az utóbbi nemzeti ellenállás idején oly eredménnyel, hogy vármegyénk összes választókerületeiben függetlenségi és

48-as képviselőink vannak. Székely testvéreink pedig vármegyeszerte átértik és átérzik immár, hogy magyar hazánk minden polgára csakis úgy boldogulhat, ha önálló, független és szabad lehet ez az ország.

Vezércikkeink nagyrészt: P. Ábrahám Dezső, Beck Lajos, Burgyán Aladár, Buza Barna, Dencz Ákos, Fenyvesi Soma, Gotthárd Sándor, Gyarmathy Dezső, Kálosi József, Lázár Pál, Mérey Lajos, Nagy Emil, Ugron Gábor, Zakariás János országgyűlési képviselők és más fővárosi s helyi írók tollából közlhetjük.

Politikai értesüléseinket pedig a legautentikusabb forrásból, mindig kiforrott, biztos adatok szerint hozhattuk.

Tetemes anyagi és szellemi áldozatot követel egy ily tömören összeállított, a legaprólékosabb dolgokra is figyelmet fordító ujság hetenként kétszer való megszerkesztése és kiadása. Aki ezt behatóbban vizsgálja és átérteni tudja, méltányolni mindenesetre csak az képes.

Mi azonban másfél évtizeden át a legnagyobb áldozatokat is meghoztuk abbéli reményünkben, hogy a m. t. olvasók ezt előbb-utóbb méltányolni fogják s a »Székely-Udvarhely«-t, mint e vármegye egyedüli 48-as függetlenségi politikai lapját a megérdemelt támogatásban részesítik.

Ezzel a reménységgel, székely hazafias bizalommal ajánljuk lapunkat a m. t. olvasóközönség jóindulatu pártolásába s kérjük az előfizetések megújítását, melynek könnyítésére díjmentes postatakarékpénztári befizetési lapokat mellékelünk.

Teljes tisztelettel:
a »SZÉKELY-UDVARHELY«
szerkesztője és kiadóhivatala.

MOST KÖTIK A KÖIRSFÁNAK...

Most kötik a köirsfának
Lombját koszoruba,
A rótiámat most daloljak
Csöndes kis falumba...
Most nyilik a kertek alján
Viola virágom
Ottan virult szép tavaszom,
Boldog ifjuságom,

Fecskemadár fölkeresi
Ereszünket ujra.
Megsejti, hogy merre van a
Hazajáró utja.
Harmatos köny felesókolja
A bimbót az ágon,
Az én könyem soha többé
Tünő ifjuságom.

Most hullanak a szívemre
Temetővirágok,
Hütlennül most hagynak el
Engemet az álmok.
Tavasz jöttét virulását
Hajh! Hiába várom
Soha többé vissza nem jő
Az én ifjuságom.

Kiss Arnold.

— **Egyke.** Mai számunk vezető helyén e cím alatt nagyfontosságú kérdéssről szóló cikkelyt közlünk Pfeiffer János tollából. E cikkelyt, mely ami intencióinknak és szomorú állapotainknak is megfelel, a »Köztelek« című lapból vettük át, tekin-

télyes lapársunk szives engedelmével. Midőn ezt megemlíteni e helyen kötelességünknek ismerjük, egyuttal m. t. olvasóink figyelmébe ajánljuk a nagyérdékü közleményt. Vajha országos, de különösen székelyföldi visszhangra találna azon elv, hogy a családok embereket már magyar nemzeti, de emberbaráti szempontból is — minden téren a megérdemelt előnyökben részesítenék. A büns »Egyke«-rendszer csak így lehetne kiküszöbölni. Számtalan alkalom van az életben, ahol a több tagból álló családok emberek iránt humanus érzelmeinket igazolhatjuk. Ne feledkezzünk el az ilyen kedvező alkalmakról. Legyünk jóindulatu emberbarátok!

— **Gábor Áron emléke.** Háromszék hazafias közönsége ez évben is ünnepélyt rendez holnap, július 2-án, Gábor Áron, a székely ágyuhős halálának évfordulóján, az eresztvényi temetőben levő sírnál. Az ünnepélyt a sepsiszentgyörgyi Kossuth Lajos asztaltársaság rendezi.

— **Az első székely hazipari országos szövetkezet** igazgató választmánya holnap (pénteken) délelőtt 10 órakor Székelyudvarhelyt, a róm. kath. főgimnázium nagytermében tartja első ülését, melyen a módosított alapszabályokat tárgyalják és a közgyűlés idejét fogják megállapítani.

— **Székely iparostanoncok felvétele.** A székelyfiuk rendes ipari elhelyezése az idén a következő helyeken és sorrendben fog megejteni. Július 10-én Marosvásárhelyt a vármegyeházán; 11-én Szászrégenben az alsórégeni járás főszolgabirovágnál; 12-én Nyárádszeredában a főszolgabirovágnál; 14-én Baróton a községvárosánál; 16-án Kézdivásárhelyt a főszolgabirovágnál; 17-én Kovásznán a főszolgabirovágnál; 18-án Sepsiszentgyörgyön a vármegyeházánál; 20-án Csíkszeredában a vármegyeházánál; 21-én Gyergyószentmiklóson a főszolgabirovágnál; 23-án Székelykeresztúron a főszolgabirovágnál; 24-én Székelyudvarhelyt a vármegyeházánál; 25-én Parajdon a községvárosánál. A felvétel mindenütt d. e. 9 órakor kezdődik. Előzetes folyamodás nélkül is a fiuk szülőikkel megjelenhetnek és előszóval kérhetik az elhelyezést. Csúpn az iskolai bizonyítványt kell bemutatniok.

— **Halálozás.** Paál Árpád drt, vármegyénk főjegyzőjét súlyos családi gyász eset érte. Édesatyja, bethlenfalvi Paál Géza, kecskeméti állami főreáliskolai tanár, Budapestben életének 57-ik évében, hosszas szenvedés után elhalt. Még sokan emlékeznek arra az esetre, — annak idején a lapok is élénken tárgyalták — mikor az elhunyt, aki akkor a brassói főgimnáziumnak volt mély tudású és jeles tanára, 12 évvel ezelőtt, második házassága miatt (második neje ugyanis református nő) föllöttes hatóságával összeütközésbe került. Ekkor állását is odahagyta volt. A temetés a székelyudvarhelyi vasuti állomástól f. hó 27-én, vasárnap d. u. történt általános részvét mellett, a honnan a halottat Székelybethehlenfalvára szállították és az ottani temetőben helyezték örök nyugalomra.

— **A szegény ügy rendezése.** A »Székely-Udvarhely« több alkalommal foglalkozott egy vármegyei szegényház létesítésének kérdésével. Az Országos Szegényügyi Egyesület, mely a rendkívül nagyjelentőségű, de nálunk — sajnos — annyira elhanyagolt szegényügynek országos rendezését tűzte ki céljául. Ez egyesület Návay Lajos v. b. t. t., képviselőházi alelnök elnöklésével most tartott első választmányi ülésén állapította meg működési programját főbb vonásokban. Az elnök javaslatára elhatározták, hogy a vármegyéket, községeket és egyéb testületeket igyekezni fognak megnyerni az akció támogatására.

— **Érettségi vizsgálat.** A helybeli reform. kollegiumban jun. 24., 25., 26. napjain folytak le a szóbeli érettségi vizsgálatok. Az eredmény: jeles 3: Gönczi L., Pálffy L., Keresztes K.; jó 10, elégséges 9, javítóvizsgálatra utasított 4. A Soly-mossy Endre nevére tett alaptól a két legkiválóbb feleletért Pálffy László és Gönczi László nyert jutalmat.

— **Évzáró ünnepély a reáliskolában.** Az állami főreáliskola évzáró ünnepe gazdag műsorral nagy számú érdeklődő közönség jelenléte mellett jun. 29-én, kedden délelőtt 10 órakor folyt le az intézet tornacsarnokában. Az ünnepélyt az ifjusági énekkar által lelkesen előadott Hymusz nyitotta meg. Ezután Soly-mossy Lajos dr adta elő az iskolai év történetének minden nevezetesebb mozzanatára kiterjedő, gondosan megszerkesztett igazgatói jelentését. Az egyes jutalmak kiosztásánál különösen hangsúlyozta, hogy a tanulók az elmúlt év folyamán általában megfelelő szorgalmat fejtettek ki, jutalomra is többen érdemeket volnának, mint ahányan abban most valóban részesülhetnek. Ezután az ifjusági énekkar által előadott népdalegyveleg következett, a mely szintén, de még inkább a második előadott népdalegyveleg gondos betanulása és összevágó előadása folytán, a közönség élénk elismerését és tapsait érdemelte ki. Jó összetanulás által tünt ki az ifj. zenekar által előadott »Templomi ária« is, Stradellától. Derzsi Lajos VII. o. t. Váradi A. »Az Ur ítéle« c. költeményének átértett elszavalásával, Schömer Ottó német, Farkas Miklós pedig francia nyelven és kiváló jó kiejtéssel előadott szavataikkal szintén tapsot nyertek. Az ünnepély a Szózat előadásával ért véget.

— **Ijusági bal.** Városunk ifjuságának egyrésze beleértve a mostan érettségizettek egy részét is, 28-án műsoros táncmulatságot rendezett. A műsor középpontját Csiky Lajos theologiai tanár szabadelőadása képezte, mely után a táncra perdült ifjuság a reggeli órákig maradt együtt. Az estély jövedelme a középiskolák szegény tanulói számára felekezetre való tekintet nélkül létesített alap javára fordítatik.

ORBÁN NAGY ÉS TAMÁS

Isőrangú cipőraktára Székelyudvarhelyt, Kossuth-u. 12. sz.

Elismert szilárd és elegáns készítményű női, uri és gyermek-cipők.

Olcsó szabott árak. Képes árjegyzéket díjtalanul küldenek.

Valódi Kobrak-cipők gyári raktára.

A párbaj. A nemzetközi párbajellenes kongresszus múlt évben Budapestet jelölte ki székhelyül. Ez az első eset, hogy fővárosunk egy nemzetközi szervezés központja lett. A szövetség elnöke Desseffy Arisztid képviselőházi elnöki tanácsos, főtitkára pedig Gergely Ede, akinek szerkesztésében közelebről hagyja el a sajtót a központi iroda kiadásában francia nyelven megjelenő hivatalos közlöny. A hivatalos részen kívül ez alkalommal értékes irodalmi rész is lesz a közlönyben Európa legnevesebb politikusi, írói, tudósai és magas rangú katonai méltóságaitól, akik elmondják véleményüket a párbajellenes mozgalom üdvös voltáról és a társadalmi előítéletek leküzdésének szükségességéről. Többek között Kossuth Ferenc magyar kereskedelmi miniszter is vélemény nyilvánít, amely így szól:

"J. B. Rousseau szerint: A bátor ember megveti a párbajt, a becsületes irítozik tőle. Mindazonáltal a bátor és becsületes emberek mindenkor megverekedtek, még pedig azért, mert a társadalmi előítélet felül kerekedik az egyén akaratán. Antigonus, mikor Pyrrhus, Csárt mikor Marcus Antonius, Metellust, mikor Satorius kihívta, egyszerűen azt válaszolták: "Nem elégtük még meg az életet." De nem minden ember helyezkedhetik Antigonus, Csár és Metellus álláspontjára, hogy ily választ adhasson.

A párbaj leküzdésére tehát első-sorban a társadalmi előítéletek megszüntetése szükséges, és ime, ez az a cél, amelyet a nemzetközi párbajellenes szövetség maga elé tűzött. E cél nemes és előbb-utóbb valóra fog válni.

Nyomdásztanulónak 2-4 középiskolai osztályt végzett fiut azonnal felvétel Betegh Pál könyvnyomtató-intézetébe Székelyudvarhelyt.

Munkások júniálisa. A magyarországi cipész, csizmadia munkás és

munkások szakgyeületének székeludvarhelyi csoportja — mint ezúttal számunkban már előre jeleztük is volt — jun. 27-én (vasárnap) a saját könyvtára javára a Gergely-féle sósfürdőnél táncmulatságot rendezett. A mulatság minden tekintetben kitűnően sikerült. Ennek az igazolásául a következő számok szolgáljanak: A négyest 50 pár táncolta, a tiszta jövedelem pedig 135 koronára megy. Ehhez a jövedelemhez felülfizetésekkel járultak hozzá: Soó Domokos városi tanácsos és Orbán Nagy és Tamás cipész cég 10-10 K, Subert János és Wagner Henrik 5-5 K, Kondrád Albert, Benedek Géza és Zengliczi Károly 4-4 K, Löbl M. szabómester 3 K, Dr. Sebesi János alispán, Merc Károly és Szigeti Dénes 2-2 K, Lőrinc Károly 1 K 20 f, Képiró Lajos 1 K 20 f, Nagy István 1 K, Kajcsa Balázs 60 f, Gábos Károly, Csörgő István és Konner József 50-50 f, Potor Gergely és Csató Ferenc 40-40 fillért, Nagy Károly, Nagy Zoltán, Csiszár László, Veress Mihály és Lestyán Ignác 20-20 fillért. Nevezetteknek szíves adományaikért, valamint mindazoknak, akik a siker érdekében közreműködtek, ez uton is köszönetet mond a rendezőség.

Meghívás.

Szentábrahám és vidéke állattenyésztőinek szövetkezete 1909. évi július hó 11-én d. u. 3 órakor

rendes közgyűlést

tart; melyre a tagok, az alapszabályok 22. §-a értelmében meghívotnak.

N a p i r e n d:

1. A múlt évi üzlet eredményről szóló jelentésnek tárgyalása.
2. Zárómadások megvizsgálása és a felmentvény megadása.
3. Mérleg megállapítása.
4. Netaláni indítványok.

Szentábrahám, 1909. július 1 én
az Igazgatóság.

Szerencsétlen végű baleset. Horváth József székelyszentkirályi szatócs és korcsmáros a múlt napokban bevásárlás végett szekerével bejött Székelyudvarhelyre. Mikor hazafelé tartott, a vasúti állomás tájékán, lovai egy hengerelő fától megijedve megvadultak és gazdájukat az ut mellet levő sáncba fordították. Horváth oly szerencsétlenül esett, hogy lába bokánál eltört. Sérülésével, mely hosszas gyógyulást igényel, a vármegyei közpórházba szállították.

B O R!

Fernengel Gyula székelyudvarhelyi bornyagykereskedőnél

a legjobb minőségben, nagy választékban és legelőnyösebb árak mellett nagyban és kicsinyben kapható

Kiadó szobák. Két elegánsan butorozott szoba, esetleg külön-külön is kiadó Székelyudvarhelyt, Bem-utca 10. szám alatt.

Fogorvos
Perl József

American Dentist

Székelyudvarhelyre megérkezik.

Elvégez minden fogorvosi műtéteket, u. m. foghuzást teljes érzéstelenítéssel; arany és más töméseket. Készít műfogakat és teljes fogsorokat — szápadlás nélkül. Arany és híd munkák. Lakása: Budapestszálló 2. sz. alatt. Rendel naponta délelőtt 9-12 és délután 2-5 óráig.

IZLES! JO KIVITEL! MÉLTANYOS ÁRAK!

DIVATOS EKSZEREK

FÜLBEVALÓK, MARKOLYOK NYAK-ÉMEK, GYÜRÜK, MELLTUX ORÁK, LANCZOK, ZSIZUK, EVJESZKÖZÖK, EZÜST DISZTÁRGYAK, LEGNA, GYÖBB VALASZTÉKA ÉS BESZÉRESEI FORRÁSOK

ZIRNER TESTVÉREK

UTODA LIZST, HUGO
BUDAPEST, IV. VACZI-UTCA 5.
SZEMBEN A KRISTÓFFERREL, PONTOS ÉZIMUE, ÜSTELI
ALAPITTATOTT 1880-ÉVI
KELLŐ BIZTOSÍTEK MELLTUX EKSZEREK ÉZIMUE
KULDOB VALASZTÉKA

Névjegyek, Meghívók, Eljegyzési és Esküvői valamint gyászjelentések, ugyszintén mindenféle könyvnyomdai és könyvkötői munkálatok izléses kivitelben, gyorsan és pontosan készülnek

Betegh Pál villamos üzemre berendezett könyvnyomtató és könyvkötő-intézetében Székelyudvarhelyt, Kossuth-utca 31. sz. alatt.

Vidéki megrendeléseket azonnal elintézi.

SZEKELY-UDVARHELY

tiszta 48-as függetlenségi lap, Udvarhelymegye legelterjedtebb közlönye. Megjelenik hetenkint 2 szer. Előfizetési ára félévre 5 K. Elterjedtségénél fogva hirdetésekre a legalkalmasabb.

Emke Adria Rákóczy Szt-István Szepesi len legjobb magyar gyártmányú diszlevélpapírok. Ezekon kívül közönséges és finom, szines és virágos levélpapírok és borítékok, levél-kartyák, gyász- Képes levelezőlapok Nagy választék tájképes, virágos, genre, művész- és alkalmi kartyákból és üdvözlő jegyekből

Allandóan kaphatók mindenféle kész nyomtatványok. u. m. községi, körjegyzői, szolgabiroisági, végrehajtói, ügyvédi, lelkeszi, iskolai, üzleti és különféle magánügyi nyomtatványok.

NYOMTATVÁNYRAKTÁR

KÖNYVNYOMTATÓ- ÉS KÖNYVKÖTŐ-INTÉZET

BETEGH PÁL

KÖNYV-, ZENEMŰ- ÉS PAPIRKERESKEDÉS

Mindenféle színű, nagyságu, sulyu és minőségű irodai és író-

PAPIROSOK

vonalzott és sima levélpapírok, vonalzott és rovatos papírok, rajzpapírok, írógéppapírok, csomagoló és selyempapírok, másolópapírok, itató-papírok, szűrőpapírok, torta- és befőzőpapírok, könyvkötő-papírok és papírkülönlegességek. Kartyapapírok.

Lemezpapírok minden sulyban. hangjegypapírok. Sorvezetők.

Irkák, füzetek,

jegyzetkönyvek, hangjegyfüzetek, rajzfüzetek, vázlatkönyvek, rajzminták, szépirási és rondírási minták. Olcsó legyező-faldiszkek, klozetpapírok, szivarkahüvely, szivarka névjegytárcák Dohány- és szivartárcák bőrből és fémhől. Bőrtárcák, pénzes-erszények, okmány és irománytáskák.

Székelyudvarhelyt, Kossuth-utca 31. (saját ház)

Ajánlja modern gépekkel szakszerűen berendezett villam-motoros

KÖNYVNYOMDÁJÁT

mindenféle könyvnyomdai munkák, u. m.: művek, füzetek, táblázatok, hatósági és üzleti nyomtatványok, meghívók, eljegyzési és esküvői kartyák, névjegyek, falragaszok, körlevelek, gyászjelentések stb. pontos és jutányos áron való elkészítésére. Ajánlja továbbá

könyvkötészetét

honnan izléses munkák a legrövidebb idő alatt olcsó áron kerülnek ki

Acélírotollak, rondtollak, üveg-tollak, tollszárok, disztollszárok. Ironok, fekete, szines és másoló-ironok, notes ironok, csavarironok (crayonok), zsebironok, csavarironbetétek, ironvédők, ironhegyezők. Kréták, iskolai, kávéházi és fajelző kréták, szines kréták. Tinták, legjobb irodai és másoló tinták, szines, vegy és ruhajelző-tinták, bélyegzőfesték, tus, mézga, foltiszító, bronz.

HEGEDŰ, hegedüvonó, hurok, hegedü-iskola, hegedü-alkatrészek. Gramophon és fonográfok, lemezek és hengerek. Dan-goló-sipok és rónák. Monogramok fehérnemű és levélpapírrajzra. Kezi nyomda. — Különféle bélyegzők, pecsétnyomók, pecsétjegyek, pecsétviasz, festékpárnák, ostyak. Ajtóablak és névfeliratok öntött fémhől, erdészkalapácsok gyári áron.

A hazai és külföldi jeles írók művei, ifjusági iratok és képeskönyvek folyton vannak készletben. Teljes "Magyar Könyvtár". A székelyudvarhelyi középiskolákban és a városi és megyei elemi népiskolákban használatban levő összes tankönyvek raktára. Szótárak, térképek, naptárak, imakönyvek, albumok, emlékkönyvek, üzleti beirókönyvek, főkönyvek, pénztárkönyvek, naplók, jegyzőkönyvek, másolókönyvek, bevásárlókönyvek, zsebkönyvek (note-sek), pénztártömbök (Block), bárcá és szelvénykönyvek.

Körzők,

vonalzók, háromszögek, szögmérő, rajzdeszkák, tolltokok, itató-deszkák, olaj-s zfesték minden színben. Ecetek. Irodai és zsebtintatartók, disztintatartók, tollállványok, szivacs-csésze, író-mappák. Legjobb dörzsmézőgák, gummiszalagok. — Rajzszögek, szönyeg szegek, kapesok stb

Postatakarékpénztári chekk-clearing szám a 10.489

Betegh Pál villam-motoros könyvnyomtató- és könyvkötő-intézetéből Székelyudvarhelyt, 1909.